

För vem?

**Konferens för styrelserna för
Samordningsförbunden i Fyrbodal**

**18 mars 2011
Hotell Bohusgården, Uddevalla**

Unika och speciella uppgifter för samordningsförbunden

Johan Jonsson, folkhälsochef i Västra Götalandsregionen var konferensens moderator.

Han konstaterade inledningsvis att samordningsförbunden arbetar med de grupper människor som inte får del eller kommer fram i välfärden. Han såg där starka kopplingar mellan den verksamhet VG-regionen bedriver och konferensens tema.

Som en bakgrund berättade han att det finns mellan 80 och 90 samordningsförbund i landet som alla jobbar med unika och speciella uppgifter. Det är många gånger ett mödosamt arbete, menade han, men pekade också på att samordningsförbunden har viktiga strukturer för att forma sin verksamhet.

Konferensen samlade ett 40-tal deltagare.

Johan Jonsson, folkhälsochef i Västra Götalandsregionen

Eva Hallmer Lindahl.

Speglar verkligheten

Systemiska möten är ett förhållningssätt för att spegla verkligheten ur brukarens perspektiv. Det handlar om att få en gemensam berättelse om en individs liv för att tillsammans kunna jobba vidare och uppnå goda resultat.

I Malmö har man tillämpat metoden under en längre period och via den nått de bästa resultaten. Det berättade **Eva Hallmer Lindahl**, förbundschef Sof Malmö, och gav tillsammans med **Lena Roslund**, processtödjare, en bred bild av metoden.

- Berättelsen i sig är en oerhörd kraft som finns runt om oss i samhället på olika sätt och på olika nivåer. I lagstiftningen har vi Lex Sara och Lex Maria. Om berättelsen inte leder till lagar kan den alltid skapa förutsättningar för förändringar, sa Eva Hallmer Lindahl.

Systemiska möten fungerar som en dialog- och problemlösningsmetod. En grupp medarbetare träffas för att utifrån en berättelse om en brukarhändelse ta del av varandras upplevelser och uppfattningar om vad som hänt. Detta för att få en gemensam bild av skeendet och nå ökad förståelse.

Under mötet lägger man fram förslag på hur man ska gå vidare. Varje individs ansvar för handling betonas särskilt. Arbetssättet bygger på att gruppen sitter i en ring så att alla ser varandra och tar emot den berättelse man får. Det handlar om att arbeta cirkulärt inte uppifrån och ner.

Två begrepp är centrala i metoden. Systemaktörer kallas de som agerar i systemet i den situation berättelsen handlar om. Det gäller oavsett om man är brukare, medarbetare eller chef/ledare. Systemsättare är experter, chefer/ledare eller politiker - de som sätter spelreglerna.

Själva mötet delas upp i åtta punkter. Den första är berättelsen. En systemaktör berättar ostört om en egenupplevd, konkret händelse. Därefter får övriga systemaktörer ställa frågor till berättaren. Syftet är att de genom sina perspektiv ska berika bilden av vad som hänt.

Den tredje punkten handlar om att se mönster i berättelsen. Då får berättaren lyssna till de övriga som bidrar med vad de känner igen sig i och som nästa punkt vilka val de ser i händelseförloppet.

Lena Roslund

Så långt framme diskuteras alternativa mönster och förslag på handling för att bryta individens gamla handlingsmönster.

Efter detta är det berättarens tur igen som kvitterar/bekräftar det han/hon har hört i

diskussionen och förslagen. Först nu får systemsättarna komma till tals i gruppen. Till att börja med kan de ställa frågor till berättaren innan de öppet reflekterar ur sitt ledningsperspektiv. Meningen är att de ska få en bild av sitt eget agerande och formulera hur de kan systemförutsättningarna. Det gäller både här och nu och på lång sikt.

Mötet avslutas med en efterreflektion där alla deltar. Här är det frågor som leder vidare som ställs:

- Vad kan jag ta med mig härifrån?
- Hur kan jag använda det jag lärt mig?
- Hur har mötet varit?
- Har dialogen fungerat?
- Har jag fått några nya tankar och insikter?
- Tror jag att det kommer att ske några konkreta förbättringar?

Efter Eva Hallmer Lindahls och Lena Roslunds presentation fick konferensdeltagarna prova på att använda metoden utifrån en verklig brukarberättelse.

Berättelsen om Anders

Eva Sjötn, verksam i Norra Dalsland, återgav en berättelse från verkligheten som konferensdeltagarna sedan fick möjlighet att reflektera över. Det handlade om en ung man i 25-årsåldern som vi kan kalla Anders.

Anders har Aspbergers syndrom, en diagnos han fick sent. Den gav en förklaring till problemen han haft under uppväxtåren och inte minst i skolarbetet. Därutöver finns det också en problematik med stark ångest. Sammantaget har Anders svårt att skapa sig ett fungerande socialt liv.

En viktig fråga för Anders och representanter för inblandade myndigheter har varit att få testa hans arbetsförmåga i en reell arbetsmiljö i stället för att han ska omfattas av LSS. Därför fick han börja arbetsträna på en högstadieskola. Målet var två timmar per dag. Det lyckade inte riktigt, Anders klarade under perioder en till två dagar, men hade överlag svårt att ta sig upp, och iväg till arbetsträningsplatsen.

I ett flerpartsmöte med Anders och de medverkande myndigheterna diskuterades hans

situation. Där fanns hans kontaktperson samt representanter för Försäkringskassan, kommunen och psykiatrin. Man gjorde då en utvärdering av det första året i samverkan, efter en lösningsfokuserad utvärderingsmodell. Där gjordes tillsammans en skattning utifrån en skala 1 - 10. Mötesdeltagarna satte en 3:a, som därefter utforskades grundligt i syfte att synliggöra vad som hänt under året. Själv upplevde Anders själva mötet som mer positivt än han förväntat sig.

På konferensen betonade Eva Sjötun att Anders trots motgångar ändå på många sätt gjort bra i från sig. Det fanns och finns framgångsfaktorer att bygga vidare på om man ser tillbaka på Anders utveckling och använder sig av det som fungerat bra.

Hon konstaterade också att det runt Anders finns ett professionellt nätverk, men att han emellanåt väljer att inte ta den hjälp som finns.

Efter Eva Sjötuns berättelse om Anders fick konferensdeltagarna ställa kompletterande frågor och göra en kortare reflektion över vad de hört. Punkter som kom upp var:

- Ser en diagnos.
- Alla vill väl.
- Förvirring.
- Vem har samordningsansvaret i förhållande till individen?
- Fördröjning kan uppstå mellan sjukvård och psykiatri.
- Ambitionsnivån sedan 2010 ligger kvar och får styra starkt istället för flexibel inställning.
- Talas inte om resurser.
- Bred och stark uppställning. Man gör vad man kan.

En avslutande reflektion var att man kan prova på att skära ner antalet aktörer, tydliggöra ansvarsfördelningen samt eventuellt göra en ny utredning och ny diagnos att arbeta vidare efter. Göra samtliga parter medvetna om att man jobbar på i gamla mönster, och kanske ifrågasätta detta genom att gå tillbaka till Anders och verkligen försöka fånga upp vad han vill - nu, ett år senare. Är villet detsamma som det var inledningsvis, eller har det förändrats över tid? Viktigt att stärka Anders mandat i processen, och se till att det är hans behov som styr, inte myndigheternas iver att hjälpa, erbjuda lösningar.

Eva Sjötun.

Maria Johansson och Anette Adamsson.

Hjälper människor komma tillbaka

Vägen att komma tillbaka till arbetslivet efter sjukdom kan vara knölig och lång, men också fungera förhållandevis smärtfritt. Finsamteamet i Norra Bohuslän har hittat en fungerande metod för att hjälpa människor att komma tillbaka.

Anette Adamsson, rehabvägledare i Munkedal och **Maria Johansson**, som efter långvarig sjukskrivning fått möjlighet att komma tillbaka till arbetslivet, berättade om sina erfarenheter.

Finsam är en förkortning av den finansiella samordning mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Västra Götalandsregionen och kommunerna: Lysekil, Munkedal, Sotenäs, Strömstad och Tanum, som sker.

Finsamteamet består av rehabvägledare, utredare, sjukgymnast, psykolog, processtödjare samt har avtal med arbetsmarknads- och arbetslivsenheterna om prövningstjänster.

Personer som blir deltagare anvisas från kommunernas handläggargrupper eller genom sitt möte med vården och Försäkringskassan. Det ska också ske via rehabmötet mellan primärvårdens rehabteam Norra Bohuslän och övriga berörda myndigheter.

För deltagaren väntar en aktiv period och möten med de olika resurspersoner som ingår i projektet. Första mötet sker med rehabvägledaren, som fått allt relevant un-

derlag angående deltagaren och vad som är gjort tidigare, på sitt bord.

I mötet med sjukgymnasten sker en funktionsbedömning och konditionstest. Därefter får deltagaren ett personligt träningsprogram. Vid behov gör psykologen ett test. Före utredningen, som blir nästa steg, träffar rehabvägledaren deltagaren och lär känna denne i minst tre veckor.

På utredningsenheten får deltagare gå igenom ett 4 veckorsprogram som en av max tio personer i gruppen. På schemat står sedan samhällsinformation, egenskapstest och prova-på-verksamhet vid olika arbetsstationer som kök, textil, snickeri, data och planering.

Genom detta får man en bild av deltagaren och kan göra en funktionsbedömning i aktivitet. Detta sker i samarbete med arbetsförmedlingens rehab.

Utredningen avslutas med att deltagaren får 4 veckors praktik på någon arbetsplats.

Under praktikperioden får deltagaren fortsatt stöd av rehabvägledaren och Finsamteamet. Det sker genom att tillsammans besöka den aktuella praktikplatsen. Planera tillsammans med deltagaren och representant för arbetsgivaren.

Rehabvägledaren fungerar också som men-

tor för arbetsgivaren under praktiktiden. Under perioden sker uppföljningsmöten på arbetsplatsen för fortsatt planering.

Rehabvägledaren följer också med deltagaren på möten hos aktuella myndigheter eller till vården. Eventuellt behov av ny praktikplats diskuteras slutligen.

Efter utredningen ställs man inför tre scenarier.

Deltagaren har arbetsförmåga och blir ”vanlig” arbetssökande på arbetsförmedlingen.

Deltagaren har delvis arbetsförmåga och behöver stöd och vägledning från flera av medverkande aktörer. Finsamteamet och först och främst rehabvägledarna arbetar vidare med deltagaren.

Deltagaren har ingen arbetsförmåga och får hjälp att komma vidare till fortsatt rehabilitering och/eller ”rätt” instans.

När deltagaren slutfört utredning och praktik avslutas projektet. Då finns det flera tänkbara vägar att möta framtiden.

Den första är att deltagaren börjar arbeta helt eller delvis genom en anställning som påbörjas inom den närmaste tiden.

Den andra är att deltagaren har förutsättning för att arbeta helt eller delvis, men inte erbjudits någon anställning. Då lotsas denna att bli arbetssökande på Arbetsförmedlingen.

Den tredje är att deltagaren saknar förutsättning för att tillgodogöra sig insatsen och återgår till den myndighet eller vården som anvisat till Finsam. Samma gäller för deltagare som inte medverkar, inte tar ansvar för sin rehabilitering eller inte är motiverad för insatsen.

Marias berättelse

– **Mötet med Finsam** och den hjälp jag fått där är det bästa jag varit med om.

De säger Maria Johansson, som efter genomgången program har en halvtidstjänst på Munkedals kommun.

Maria kom med i programmet i september 2010 efter 10 års problem med nedsatt arbetsförmåga på grund av en allvarlig muskelsjukdom. Tidigare hade hon försökt komma ut på arbetsmarknaden via Arbetsförmedlingen utan att det fungerat. Hon beskrev sin situation som att hon alltid känt sig ifrågasatt, alltid fått kämpa och därför mått extra dåligt. Med en utförsäkring väntande bakom knuten var Finsam en väg tillbaka.

– Att få möta personer som frågade hur jag mår och vad jag kan klara av istället för att fokusera på problemen var ett stort lyft.

Kontakten med Finsamteamet beskriver hon som avgörande för att kunna komma tillbaka. Efter att ha gått hemma i 10 år fick hon chansen att lära känna sig själv och sina styrkor. I sammanhanget gav uppdateringen av villkoren i arbetslivet nödvändiga kunskaper. Under de senaste 10 åren har förändringarna varit stora.

– Som arbetslös behöver man massor av information för att kunna få en bra start i arbetslivet.

För vem – ett övergripande tema

– **Samordningsförbunden** är en av de viktigaste verksamheter vi har.

Det konstaterade **Benny Hjern**, professor i implementationsforskning som tillsammans med **Ann-Britt Carlsson**, forskare, Västra Götalandsregionen talade under rubriken För Vem – konferensens övergripande tema.

Benny Hjern inledde med en beskrivning av samhällsutvecklingen där vi går från industrisamhället till tjänstesamhället. Annorlunda uttryckt: Från chefen-vet-bäst-hierarkin till ledare som förändrar med stöd av professionalism. Att det i dag mer är en fråga om hur man organiserar istället för slå vakt om gamla organisationsformer.

Frågan för vem besvarande han med att uppgiften är att få tag i de människor som har det sämst och därmed störst behov.

– Vi behöver tänka i det här perspektivet, sa han.

Han konstaterade också att den kunskap som man samlar på sig genom organisationen måste dokumenteras.

Ann-Britt Carlsson började med ett antal frågeställningar till de förtroendevalda inom förbunden. Hon pekade i det sammanhanget på vikten av att mötas mellanmänniskt med varandra och respektera de unika värdena var och en står för.

Hon menar att det är viktigt att prata med varandra och dela kunskaper. Detta för att förstå det komplicerade samhälle vi lever och verkar i. Att skapa ändamålsenliga tjänster/verksamheter med och för varandra är också viktigt.

Både Benny Hjern och Ann-Britt Carlsson återkom senare under dagen och då under rubriken Organisationerna Samordningsförbund.

Benny Hjern.

Benny Hjern talade om organisationers struktur och vikten av att använda implementering som ett verktyg för att anpassa verksamheten till verkligheten.

– Vi lever nu i en brytningstid och ni är entreprenörer i detta.

Ann-Britt Carlsson framhöll att i ett samordningsförbund som fungerar väl känner man inte sömmarna mellan de olika institutionerna. Man jobbar

enhetligt för de som verksamheten är till för.

Hennes råd var att ha roligt. Då utvecklas arbetet och man ser att det gör nytta. Ett bra arbetsklimat i styrelsen och verksamheten är viktigt:

– Att se till det möjliggörande, hälsofrämjande, det glädjande och det levandegörande, sa hon.

Ann-Britt Carlsson.

Håkan Ringberg och
Lovisa Vahlström.

Trampolinen gav goda resultat

78 procent av deltagarna tycker att deras livskvalitet förbättrats. Man har nått 52 procents målpuppfyllelse varav 45 procent till anställning och 7 procent till studier. Trampolinen kan efter 3 års verksamhet visa på goda resultat. Nu har man beviljats ett 4:e bonusår.

Trampolinen startades 2008 och ingår i Samordningsförbundet Trollhättan, Lilla Edet och Grästorp. Målgruppen är unga vuxna 20 - 29 år med funktionshinder. Det finns en stor risk att dessa ungdomar hamnar i ett tomrum då de inte motsvarar arbetslivets ökade krav på flexibilitet och självständighet samtidigt som de ofta inte passar in i den dagliga verksamhet som kommunerna erbjuder.

Lovisa Vahlström, beteendevetare, Arbetsförmedlingen och **Håkan Ringberg**, socialpedagog, Trollhättans stad, var på plats och berättade om projektet. Ytterligare en person, **Helene Karlsson**, beteendevetare på Försäkringskassan, ingår i arbetsgruppen.

- Vår samverkan gör att samarbetet ökar och bidrar till att avståndet mellan våra myndigheter minskar, framhöll de.

De unga vuxna som utgör målgruppen bedöms kunna försörja sig genom förvärvsarbete, men har behov av extra stöd för att nå dit. För att nå målet krävs ett stort mått av individuellt stöd. Det sker genom plane-

ring med samtal, eventuell yrkesvägledning, praktik och gruppträffar.

Träffarna är en intensivkurs där arbetsmarknad, arbetsliv och jobbsökande står i fokus. Gruppen består av cirka 8 deltagare som under träffarna får möjlighet att reflektera över sina styrkor och svagheter.

Intagningen sker kontinuerligt. Det är Arbetsförmedlingen som står för huvuddelen av remittenterna följd av Försäkringskassan, kommunerna och VG-regionen. Av dem är 44 procent utvecklingsstörda, 26 procent neuropsykiatriska funktionshinder, 19 procent psykiska sjukdomar och 11 procent fysiska funktionshinder.

Trampolinen kan peka på ett mycket bra resultat. 45 procent av deltagarna (19 stycken) har fått anställning. 7 procent (3) har gått vidare till studier. 10 procent (4) deltar i regelbunden daglig verksamhet. 2 procent (1) omfattas av psykiatri, 12 procent (5) har flyttat och 14 procent (6) har återremitterats.

Viktiga exempel på idealvälfärdsutveckling

Johan Jonsson, konferensens moderator, höll i ett kort samtal som avslutade konferensen och knöt ihop tankar och idéer utifrån dagens föredrag och diskussioner.

I det samtalet var man överens om att samordningsförbundens verksamheter är viktiga lokala exempel på en välfärdsutveckling, som borde framhållas mer. I dag handlar annars det mesta om centrala myndigheter utifrån ett Stockholmsperspektiv.

Ett problem som många vittnade om är att samordningsförbunden är relativt okända trots all den verksamhet man svarar för. Det är en viktig uppgift inför framtiden att ändra på. Upplevelsen borde istället vara som

stolta föräldrar till det lyckade resultatet.

Om att sitta i styrelsen hade flera positiva erfarenheter från:

- Det är det mest intressanta och roliga uppdrag som finns eftersom jag kan vara med och utveckla välfärden lokalt, ansåg en deltagare.

- Jag är stolt över att tillhöra organisationen och ser fram emot att få jobba inom mitt samordningsförbund, tyckte en annan deltagare.

Konferensen såg deltagarna som ett viktigt erfarenhetsutbyte och en plustjänst.